

педагогічних підходів для заохочення до активної участі учнів в науково-дослідницькій та науково-технічній діяльності, створення ними власного контенту.

#### Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.06.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Загородня, А.А. (2021) Профільне навчання як форма радикальної диференціації освітнього процесу. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (2), 17-22. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-2-02>
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти : Закон України від 15.07.2021 № 1658-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-20#Text>
4. Гапон В.В., Шараєвська М.І., Дерепя Т.С. (2022) Профільне навчання як чинник надання якісної повної загальної середньої освіти *Освітня аналітика України*, 3 (19) <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2022-3-57-74>
5. Forum on the Impact of Open Courseware for Higher Education in Developing Countries, UNESCO, Paris, 1-3 July 2002: final report <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001285/128515e.pdf>.

*Сухіх Аліса Сергіївна*

Інститут цифровізації освіти НАПН України  
м. Київ, Україна

#### ОСНОВИ ПОЄДНАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ВІДКРИТОЇ НАУКИ

Використання штучного інтелекту (ШІ) у різних сферах життя набуває неабиякої популярності, його використовують для досягнення цілей, пов'язаних з попитом, він відрізняється швидкістю та точністю. Освітня та наукова галузі не є виключенням і тому кількість завдань з використанням елементів ШІ збільшується, що сприяє підвищенню мотивації, зацікавленості здобувачів освіти у виконанні поставлених задач. В науці використання ШІ є одним з інструментів для аналізу інформації, створення моделей, проєктування різних процесів з метою передбачення можливостей реалізації певних процесів. Наразі з'являються курси, проводяться воркшопи, вебінари та майстер-класи з наочним представленням роботи з сервісами на основі ШІ. Навіть світового рівня компанія Google намагається інтегрувати ШІ у якомога більшу кількість своїх програм і сервісів.

Робота ШІ в основному базується на зборі даних, які знаходяться у відкритому доступі, у тому числі включаючи академічні статті. Питання взаємодії ШІ та відкритої науки активно вивчається дослідниками, наприклад, Коваленко В. та Мар'єнко М. [1] наголошують про тісний зв'язок використання ШІ та сервісів відкритої науки для поліпшення навчання.

На прикладі OpenAI - компанії, що досліджує та представляє штучний інтелект можна окреслити великий потенціал його застосування у різних видах діяльності. На рис. 1 представлено генеративні моделі, що використовують технологію глибокого навчання, заснованого на аналізі великих обсягів даних для того, щоб навчити систему ШІ виконувати завдання [4].

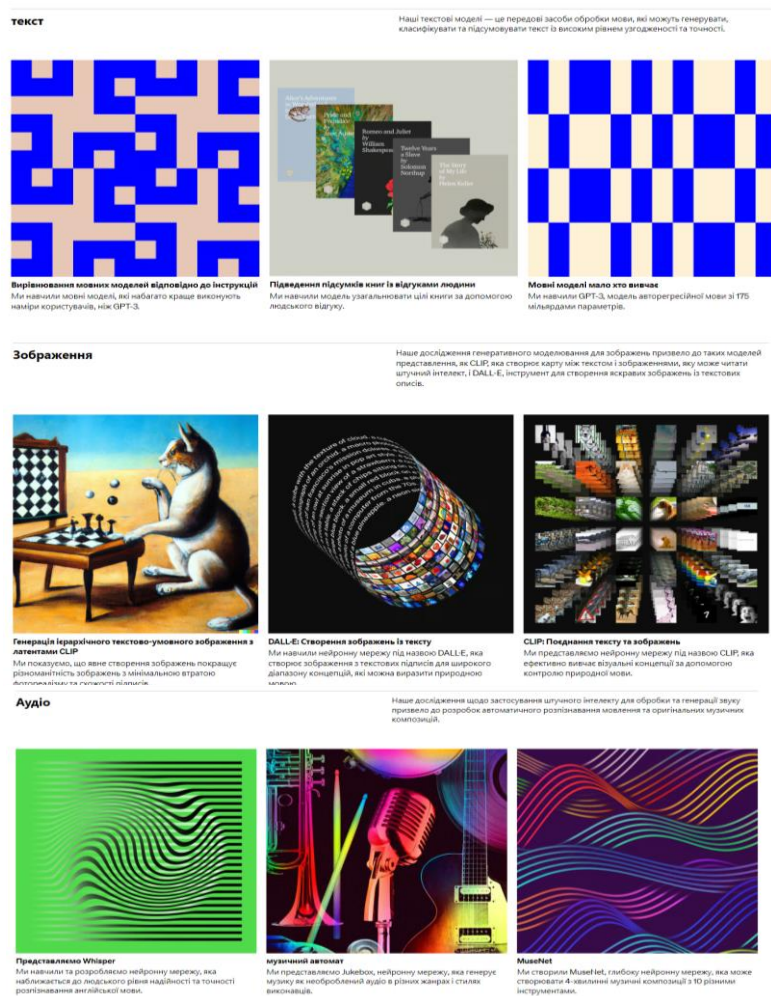


Рис. 1. Опис генеративних моделей OpenAI

А ось Європейська хмара відкритої науки (EOSC) [3] є достатньо відомим прикладом поєднання ШІ та відкритої науки, що представляє середовище для розміщення та обробки даних досліджень для підтримки відкритої науки ЄС.

Різні підходи та методи штучного інтелекту можуть бути створені як сервіси загальним доступом у хмарному середовищі. Наприклад, в рамках проекту AI4EOSC (Artificial Intelligence for the European Open Science Cloud), що виконується за підтримки Horizon Europe планується надання розширених послуг для розробки моделей і додатків штучного інтелекту (AI), машинного навчання (ML) і глибокого навчання (DL) у Європейській хмарі відкритої науки. Основними результатами проєкту AI4EOSC буде помітне збільшення кількості передових, високорівневих послуг, доступних на порталі EOSC, які слугуватимуть каталізатором для дослідників, сприятимуть співпраці, полегшуватимуть доступ до високоякісних пан'європейських ресурсів та головне - скороченню часу отримання результатів, створюючи новий канал для підтримки розбудови спільноти практиків ШІ та машинного навчання EOSC [2].

Існують цілі проєкти, спрямовані на досягнення такого результату, навіть поза контекстом EOSC.

Тому перспективний розвиток ШІ у поєднанні з відкритим доступом до даних, включаючи публікації відкритих досліджень з урахуванням безпекових норм стає новим викликом для їх опанування та використання в освітній та науковій діяльності.

### Список використаних джерел

1. Коваленко, В.В., Мар'єнко М.В. (2023). Штучний інтелект та відкрита наука. *Фізико-математична освіта, Том 38, № 1*, 48-53. doi: 10.31110/2413-1571-2023-038-1-007

2. Artificial Intelligence for the European Open Science Cloud. *An official website of the European Union*. URL: <https://cordis.europa.eu/project/id/101058593>
3. The European Open Science Cloud. URL: <https://eosc-portal.eu/>
4. OpenAI. URL: <https://openai.com/>

*Чорна Мар'яна Василівна*

Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво»,  
м. Київ, Україна

## **АНАЛІЗ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА СТОРІНКАХ «ВЕЛИКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ»**

Проблема упорядкування спортивної термінології перебуває під особливою увагою фахівців спортивної галузі. Очевидною є наукова та практична цінність дослідження терміносистеми в даній галузі.

Сучасна термінологія у сфері спорту почала активно розвиватися наприкінці ХІХ століття, в час, коли в Європі відбувалося оформлення окремих видів спорту, засновувалися міжнародні спортивні федерації, сформувалися чіткі правила змагань, почали проводитись спортивні події, змагання міжнародного рівня. Водночас із поширенням спорту з країн Західної Європи в Україну прийшла і переважна більшість тоді вживаних спортивних термінів (волейбол, баскетбол, бейсбол, старт, голкіпер). У першій половині ХХ століття українська галузева термінологія поповнювалася словами й словосполученнями з німецької, російської, польської, угорської мов (фізкультура, хокей, гонщик, рекордсмен, гірськолижник тощо)<sup>1</sup>. Сучасна спортивна термінологія поповнюється активно за допомогою запозичень. Основними мовами-продуцентами спортивних термінів є англійська та французька. Головним завданням, метою формування спортивної термінології є володіння нею і застосування в безпосередньому спілкуванні й викладанні.

Вироблення критеріїв відбору гасел до ВУЕ з напрямку «Фізичне виховання та спорт» базується на використанні досвіду української та зарубіжної енциклопедистки. Зокрема досліджено енциклопедійну історію напрямку Української радянської енциклопедії (УРЕ), сучасних українських енциклопедій – «Енциклопедія сучасної України» (ЕСУ), «Універсальний словник-енциклопедія» (УСЕ), «Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях», «Енциклопедія олімпійського спорту України» тощо). Водночас доводиться констатувати, що у вітчизняній енциклопедистиці зазначений напрям представлений доволі фрагментарно. Натомість значно вагомішими видаються здобутки зарубіжної енциклопедистки, де цей напрям вагомо рельєфніший та репрезентативніший.

У єдиній універсальній енциклопедії попереднього століття – Українській радянській енциклопедії питання фізичного виховання та спорту знайшли певне висвітлення. Однак питома складова статей з фізичного виховання та спорту загалом незначна. Згаданий напрям репрезентовано у ній доволі стисло, особливо це стосується статей біографічного характеру. Біографічні статті відповідного напрямку в УРЕ були поділені за принципом: вітчизняні спортсмени (до цієї категорії віднесено спортсменів СРСР), українські спортсмени, зарубіжні спортсмени та спортивні діячі. Надзвичайно мало УРЕ висвітлює зарубіжних спортсменів та спортивних діячів, обмежуючись статтями про засновника Міжнародного олімпійського комітету П'єра де Кубертена та чемпіонів світу із шахів. Немає, на жаль, і статей про зарубіжних олімпійських чемпіонів, подана стаття тільки про 9-разового олімпійського чемпіона, фінського легкоатлета Паво Нурмі. Серед зарубіжних представників футболу

---

<sup>1</sup> Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін : навч.-метод. посіб. / уклад.: О. О. Момот, Є. Ю. Шаповал, Ю. В. Зайцева, С. М. Новік ; Полт. нац. пед. ун-тет імені В. Г. Короленка. Полтава : Видавець Шевченко Р.В., 2019. С. 3.